

Π.3.2.1 Εκπαιδευτικά σενάρια και μαθησιακές δραστηριότητες,
σύμφωνα με συγκεκριμένες προδιαγραφές, που αντιστοιχούν σε
30 διδακτικές ώρες ανά τάξη

Κείμενα Νεοελληνικής Λογοτεχνίας

Α΄ Γυμνασίου

Θεματική ενότητα:

Φυσικό και κοινωνικό περιβάλλον

Τίτλος:

«Μεταξύ Έβρου και Ευρώτα»

ΙΩΑΝΝΗΣ ΚΟΝΔΥΛΟΠΟΥΛΟΣ

ΚΕΝΤΡΟ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ

Θεσσαλονίκη 2012

ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ ΕΡΓΟΥ

ΠΡΑΞΗ: «Δημιουργία πρωτότυπης μεθοδολογίας εκπαιδευτικών σεναρίων βασισμένων σε ΤΠΕ και δημιουργία εκπαιδευτικών σεναρίων για τα μαθήματα της Ελληνικής Γλώσσας στην Α/βάθμια και Β/βάθμια εκπαίδευση» MIS 296579 (κωδ. 5.175), - ΟΡΙΖΟΝΤΙΑ ΠΡΑΞΗ, στους άξονες προτεραιότητας 1-2-3 του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση», η οποία συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο) και εθνικούς πόρους.

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟΣ ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ: Ι. Ν. ΚΑΖΑΖΗΣ

ΑΝΑΠΛΗΡΩΤΗΣ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟΣ ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ: ΒΑΣΙΛΗΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΔΗΣ

ΠΑΡΑΔΟΤΕΟ: Π.3.2.1. Εκπαιδευτικά σενάρια και μαθησιακές δραστηριότητες, σύμφωνα με συγκεκριμένες προδιαγραφές, που αντιστοιχούν σε 30 διδακτικές ώρες ανά τάξη.

ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ ΠΑΡΑΔΟΤΕΟΥ: ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΚΟΥΤΣΟΓΙΑΝΝΗΣ

Υπεύθυνος υπο-ομάδας εργασίας λογοτεχνίας: Βασίλης Βασιλειάδης

ΦΟΡΕΑΣ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ: ΚΕΝΤΡΟ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ

<http://www.greeklanguage.gr>

Καραμαούνα 1 – Πλατεία Σκρα Τ.Κ. 55 132 Καλαμαριά, Θεσσαλονίκη

Τηλ.: 2310 459101 , Φαξ: 2310 459107, e-mail: centre@komvos.edu.gr

Α. ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ

Τίτλος

Μεταξύ Έβρου και Ευρώτα

Δημιουργός σεναρίου

Ιωάννης Κονδυλόπουλος

Διδακτικό αντικείμενο

Νεοελληνική Λογοτεχνία

(Προτεινόμενη) Τάξη

Α΄ Γυμνασίου

Χρονολογία

Δεκέμβριος 2012

Διδακτική / θεματική ενότητα

Φυσικό και κοινωνικό περιβάλλον

Διαθεματικό

Όχι

Χρονική διάρκεια

12 ώρες

Χώρος

I. Φυσικός χώρος

Εντός σχολείου: αίθουσα διδασκαλίας, εργαστήριο πληροφορικής (εφόσον δεν υπάρχουν διαδραστικά συστήματα και ασύρματη σύνδεση με το διαδίκτυο στις αίθουσες).

II. Εικονικός χώρος: Wiki τάξης, ιστοσελίδα σχολείου.

Προϋποθέσεις υλοποίησης για δάσκαλο και μαθητή

Για τον μαθητή: κατοχή υπολογιστή με πρόσβαση στο διαδίκτυο, γνώση της χρήσης προγραμμάτων επεξεργασίας κειμένου, προβολής παρουσιάσεων και / ή Windows Moviemaker (για κατασκευή αφίσας, παρουσίασης και βίντεο). Η εξοικείωση με το Wiki θα γίνει σταδιακά και ίσως απαιτήσει τη συνδρομή του καθηγητή πληροφορικής.

Για τον εκπαιδευτικό: γνώσεις Τ.Π.Ε. Α΄ επιπέδου τουλάχιστον, δυνατότητα διαχείρισης Wiki, ετοιμότητα για εφαρμογή ομαδοσυνεργατικής μεθόδου και εκπόνησης σχεδίων εργασίας.

Για τη σχολική μονάδα: αίθουσες με διαδραστικά συστήματα διδασκαλίας και πρόσβαση στο διαδίκτυο (ενσύρματα και ασύρματα), διαθέσιμο εργαστήριο πληροφορικής σε περίπτωση που δεν υπάρχουν διαδραστικά συστήματα.

Εφαρμογή στην τάξη

Το συγκεκριμένο σενάριο είναι πρόταση διδασκαλίας

Το σενάριο στηρίζεται

–

Το σενάριο αντλεί

–

B. ΣΥΝΤΟΜΗ ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ / ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Ο εν μέρει παραπλανητικός τίτλος του σεναρίου αυτού αποτυπώνει κάποιες από τις πτυχές του. Καταρχάς, αφορά τον ελλαδικό χώρο και τις παρα-μορφώσεις του φυσικού περιβάλλοντος της πατρίδας μας στο πλαίσιο μιας στρεβλής θεώρησης της έννοιας της ανάπτυξης, θεώρησης που οδήγησε στη γιγάντωση των αστικών κέντρων, μέσω της πρακτικής της αντιπαροχής, και στην ερήμωση της ελληνικής υπαίθρου, εξαιτίας του φαινομένου της εσωτερικής μετανάστευσης και αστυφιλίας. Από την άλλη, υποδηλώνει την αφετηρία του σεναρίου αυτού όσο και την τελική του

στόχευση: οι μαθητές, κατά την προσέγγιση της διδακτικής ενότητας «φυσικό και κοινωνικό περιβάλλον», εκκινούν από τον τόπο τους και καταλήγουν σε αυτόν. Με άλλα λόγια, προκειμένου για τη Λακωνία, στην οποία θα εφαρμοστεί καταρχάς το συγκεκριμένο σενάριο, μιλούν και διαβάζουν για τα δύο εμβληματικά στοιχεία του φυσικού περιβάλλοντος της περιοχής, τον Ταΰγετο και τον Ευρώτα, και την πορεία τους μέσα στο χρόνο, για να προχωρήσουν σε προτάσεις για μια μελλοντική «αξιοποίησή» τους υπό το πρίσμα μιας εντιμότερης στάσης απέναντι στο περιβάλλον, που δεν παραγνωρίζει την αξία και του φαινομενικά πιο ασήμαντου στοιχείου του οικο-συστήματος της περιοχής.

Στη διαμόρφωση αυτής της στάσης οδηγό μας θα είναι τα εξεταζόμενα κείμενα: η «πολιτικά ανορθόδοξη» στάση του «πρωτόγονου ερυθρόδερμου», η μυστική σχέση του ποιητή με τη φύση, η νοσταλγική αναπόληση του χαμένου αστικού τοπίου της παλιάς γειτονιάς που τη «χαλάσανε» στο όνομα της ανάπτυξης, η ρεαλιστική καταγραφή των αλλαγών στις πόλεις που αλώθηκαν από τους εργολάβους, το τσιμέντο και τις καμινάδες των εργοστασίων. Πέρα από την ανάπτυξη της οικολογικής συνείδησης, στόχος μας είναι η καλλιέργεια συνείδησης εν γένει, χωρίς επιθετικούς προσδιορισμούς: το σενάριο φιλοδοξεί να δείξει ότι δε νοείται αγάπη για τον τόπο μας, χωρίς σεβασμό στη φύση που τον περιβάλλει, ούτε για τον πλανήτη μας, χωρίς αλλαγή της νοοτροπίας που μας παρουσιάζει ως τα εκλεκτά όντα της δημιουργίας, που μπορούν να μεταχειρίζονται και να διαχειρίζονται κατά βούληση την υπόλοιπη πλάση. Τελικά, ο σεβασμός προς τον άνθρωπο ως όλον περνά μέσα από την απαίτηση για πόλεις που ικανοποιούν αισθητικά και προσφέρουν στους κατοίκους τους ποιότητα ζωής, αλλά και για έναν πλανήτη, όπου κάθε ον σέβεται τα υπόλοιπα, οριοθετώντας την περιοχή της δικαιοδοσίας και της δύναμής του.

Γ. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Σύλληψη και θεωρητικό πλαίσιο

Έννοιες και αρχές όπως η *αλλαγή*, η *αλληλεξάρτηση*, το *σύστημα*, το *μέρος και το όλον* αποτελούν ή πρέπει να αποτελούν βασικές επιδιώξεις της διδασκαλίας μας (Tomlinson 2010: 68).

Παράλληλα, ένας από τους στόχους των Νέων Προγραμμάτων Σπουδών (ΝΠΣ) είναι η παραμετροποίηση των σεναρίων διδασκαλίας με βάση τις ανάγκες των μαθητών μιας συγκεκριμένης περιοχής ή ενός σχολείου. Με τη λογική αυτή προτείνεται εδώ ένα σενάριο που σχετίζεται με το φυσικό περιβάλλον της περιοχής όπου βρίσκεται το σχολείο μας, αλλά δεν περιορίζεται στα στενά πλαίσιά της. Σταδιακά το ενδιαφέρον επεκτείνεται σε άλλες περιοχές της πατρίδας μας (π.χ. τις μεγαλουπόλεις της), με οδηγό τις προαναφερθείσες έννοιες, αλλά και τις κοινές πρακτικές που ακολουθήθηκαν αφενός παγκοσμίως, από τον δυτικό πολιτισμό, αφετέρου στον ελλαδικό χώρο και οδήγησαν στη βίαιη εκμετάλλευση του πλανήτη μας, την παραμόρφωση του φυσικού περιβάλλοντος από τις μεγαλουπόλεις-τερατουργήματα, την κατάχρηση των φυσικών πόρων, την κατίσχυση του ανθρωπογενούς στο φυσικό περιβάλλον.

Δ. ΣΚΕΠΤΙΚΟ-ΣΤΟΧΟΙ ΚΑΙ ΣΥΝΔΥΑΣΜΟΣ ΤΟΥΣ

Γνώσεις για τον κόσμο, αξίες, πεποιθήσεις, πρότυπα, στάσεις ζωής

Με το σενάριο αυτό επιδιώκουμε οι μαθητές και οι μαθήτριες:

- να αντιληφθούν ότι το φυσικό περιβάλλον αποτελεί ένα σύστημα με διαρκή αλληλεπίδραση ανάμεσα στα μέρη του, που υπόκειται συχνά σε βίαιες αλλαγές.
- να συνειδητοποιήσουν τη σημασία και την επίδραση του φυσικού περιβάλλοντος στο ανθρωπογενές, μέσα από το παράδειγμα των σημαντικότερων για την περιοχή στην οποία ζουν στοιχείων του.

- να συγκρίνουν τη στάση που επέδειξαν απέναντι στο περιβάλλον διαφορετικοί πολιτισμοί, αλλά και οι δυτικές κοινωνίες, παλαιότερα και σήμερα.
- να προσδιορίσουν τις αλλαγές στο ελληνικό αστικό περιβάλλον, κατά το τελευταίο τέταρτο του εικοστού αιώνα, εντοπίζοντας και τις μεταμορφώσεις της πόλης στην οποία ζουν.
- να αρχίσουν να επιζητούν την επαφή με τη φύση, αλλά και το όμορφο στις αισθητικά παραμορφωμένες ελληνικές τσιμεντουπόλεις.

Γνώσεις για τη λογοτεχνία

Με το σενάριο αυτό επιδιώκουμε οι μαθητές και οι μαθήτριες:

- να συζητήσουν για τις αφηγηματικές τεχνικές και τον αφηγηματικό χρόνο.
- να αντιληφθούν τη λειτουργία του τίτλου ενός λογοτεχνικού έργου (ή μιας εργασίας, όπως το σενάριό μας).
- να συνειδητοποιήσουν τη λειτουργία της περιγραφής μέσα από τα εξεταζόμενα κείμενα.
- να αντιληφθούν την έννοια του ύφους ενός συγγραφέα.

Γραμματισμοί

Με το σενάριο αυτό επιδιώκουμε οι μαθητές και οι μαθήτριες:

- να αναγνωρίζουν την περιγραφή μέσα σε ένα κείμενο.
- να εντοπίζουν στο κείμενο στοιχεία χαρακτηριστικά του ύφους του συγγραφέα ή καίρια για την αφηγηματική οικονομία.
- να συγγράφουν ατομικά και συνεργατικά δικά τους κείμενα.
- να συνδημιουργούν κόμικς.
- να αντιλαμβάνονται τον ρόλο της μουσικής ή των εικόνων που επιλέγονται σε ένα βίντεο.

- να παρακολουθούν τη δόμηση ενός κειμένου και να εξασκούνται σε παραδοσιακές δεξιότητες (πύκνωση κειμένου, χωρισμός ενοτήτων, χαρακτηρισμός προσώπων).
- να παρουσιάζουν τις εργασίες τους στην ολομέλεια, χωρίς να κουράζουν το ακροατήριο.
- να απευθύνονται με κείμενα στους τοπικούς άρχοντες και να παρεμβαίνουν στην τοπική κοινωνία για μείζονα θέματα.

Διδακτικές πρακτικές

- Οι μαθητές εργάζονται σε ομάδες και ατομικά.
- Οι ομάδες συνδιαμορφώνουν το υλικό τους στο Wiki και το παρουσιάζουν στην ολομέλεια.
- Μας ενδιαφέρει να προσεγγίσουν οι μαθητές έννοιες όπως *αλλαγή, σύστημα, όλον και μέρος, αλληλεπίδραση*.
- Το σχολείο ανοίγει προς την κοινωνία και παρεμβαίνει στα δρώμενα της περιοχής.

Ε. ΛΕΠΤΟΜΕΡΗΣ ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΤΗΣ ΠΡΟΤΑΣΗΣ

Αφετηρία

Κατά τα προηγούμενα σχολικά έτη, με αφορμή συγκεκριμένες ενότητες σε διάφορα γνωστικά αντικείμενα που δίδασκα, ανέθετα στους μαθητές μου εργασίες σχετικές με το αντικείμενο του συγκεκριμένου σεναρίου. Για παράδειγμα, με αφορμή την πρώτη ενότητα της Νεοελληνικής Γλώσσας Β΄ Γυμνασίου ([Από τον τόπο μου σε όλη την Ελλάδα](#)) και το κείμενο 4 (*Δέκα ακόμη λόγοι για να γευτείτε την εκλεπτυσμένη ομορφιά της Αστυπάλαιας*) μαθητές της τάξης αυτής εκπόνησαν αντίστοιχες εργασίες που αναρτήθηκαν είτε στην ιστοσελίδα του σχολείου μας είτε στο προσωπικό μου

ιστολόγιο. Ομοίως, ξεκινώντας από τις αναφορές στον «δονακόνετα» Ευρώτα και στη σημασία του για τη ζωή στη Λακωνία διαμέσου των αιώνων, μαθητές της τρίτης τάξης παρακινήθηκαν να μελετήσουν κείμενα της αρχαίας ελληνικής γραμματείας, όπου γίνεται κάποια αναφορά στον Ευρώτα και να εκπονήσουν εργασίες, που αναρτήθηκαν στην ιστοσελίδα του σχολείου.

Αξίζει, επιπλέον, να σημειωθεί ότι το σχολείο στο οποίο υπηρετώ ακολουθεί από το σχολικό έτος 2011-12 το Πιλοτικό Πρόγραμμα Σπουδών για το «νέο σχολείο», όπου αποτελούν ξεχωριστά διδακτικά αντικείμενα τόσο το μάθημα της Τοπικής Ιστορίας όσο και το μάθημα Περιβάλλον και Εκπαίδευση για την Αειφόρο Ανάπτυξη (ΠΕΑΑ). Στο πλαίσιο αυτών των μαθημάτων η διδάσκουσα συνάδελφος κ. Κανελλοπούλου Αναστασία, προσκάλεσε πέρυσι ειδικούς και έδωσαν διαλέξεις στο παιδιά για τα νεοκλασικά κτίρια ή το αρχαία ρωμαϊκό θέατρο της Σπάρτης και οργάνωσε εκπαιδευτικές επισκέψεις σε αυτά (βλ. http://gym-peir-spartis.lak.sch.gr/oldsite/topiik_ist.htm).

Συνισταμένη όλων των παραπάνω αποτελεί η πεποίθηση που δημιουργήθηκε πλέον στον σύλλογο διδασκόντων του σχολείου μας ότι το σχολείο δεν μπορεί να είναι αποκομμένο από την τοπική κοινωνία. Αντιθέτως, οφείλει να προετοιμάζει τους μαθητές, παρέχοντας τους γνώσεις, δεξιότητες και στάσεις απέναντι στο φυσικό και ανθρωπογενές περιβάλλον της περιοχής στην οποία λειτουργεί, ώστε εκείνοι με τη σειρά τους να αξιοποιήσουν, ως ακαδημαϊκοί πολίτες, τις δυνατότητες που τους παρέχουν αυτά, με αγάπη και σεβασμό απέναντί τους.

Σύνδεση με τα ισχύοντα στο σχολείο

Το σενάριο εντάσσεται στην ενότητα «Φυσικό και κοινωνικό περιβάλλον», την τρίτη θεματική ενότητα για τη Λογοτεχνία Α΄ Γυμνασίου σύμφωνα με το Νέο Πιλοτικό Πρόγραμμα Σπουδών. Η ενότητα αυτή πέρα από τη διαθεματική της διάσταση, οδηγεί σε ευαισθητοποίηση των μαθητών για καίρια καθημερινά προβλήματα, όπως τα περιβαλλοντικά. Με το σενάριο φιλοδοξούμε, εκτός από την ενημέρωση για το

φυσικό περιβάλλον της περιοχής μας, να εμπλακούν οι μαθητές και σε πρωτοβουλίες για την ανάδειξη και προστασία του.

Αξιοποίηση των Τ.Π.Ε.

Ένας από τους σκοπούς του ΝΠΣ είναι η δημιουργία κοινοτήτων αναγνωστών. Για την επίτευξή του κρίνεται ενδεδειγμένη η χρήση των δυνατοτήτων του Web 2.0 για ασύγχρονη επικοινωνία ανάμεσα στις ομάδες (Wiki). Επίσης, χρησιμοποιούνται λογισμικά προβολής παρουσιάσεων και επεξεργασίας κειμένου, λογισμικό δημιουργίας βίντεο (π.χ. Windows Movie Maker) και κόμικς ([Comic Strip Creator](#)), λογισμικό κατασκευής εννοιολογικού χάρτη (Mind Maps), ενώ οι μαθητές καλούνται να αντλήσουν υλικό από ιστοσελίδες και από το YouTube.

Κείμενα

Λογοτεχνικά κείμενα των σχολικών εγχειριδίων

ΚΝΑ Α' Γυμνασίου

Ίταλο Καλβίνο, [«Μανιτάρια στην πόλη»](#)

Ευγενία Φακίνου, [«Η ζωή στη Σύμη»](#)

Λουίς Σεπούλδεβα, [«Το μαύρο κύμα»](#)

Ηλίας Βενέζης, [«Η Δάφνη»](#)

Γιώργος Σκαμπαρδώνης, [«Η-Βαγγελιώ-δεν-είσαι-εντάξει»](#)

ΚΝΑ Β' Γυμνασίου

Μαρία Ιορδανίδου, [«Στην εποχή του τσιμέντου και της πολυκατοικίας»](#)

Κοσμάς Χαρπαντίδης, [«Χαλασμένες γειτονιές»](#)

Ινδιάνος Σιάτλ, [«Ένα παλιό μήνυμα για το σύγχρονο κόσμο»](#)

Ανθολόγιο Λογοτεχνικών Κειμένων Γ' & Δ' Δημοτικού

Νίκος Γκάτσος, [«Ο εφιάλτης της Περσεφόνης»](#)

Λογοτεχνικά κείμενα εκτός των σχολικών εγχειριδίων

Κωνσταντίνος Πασαγιάννης, [«Ο Ευρώτας»](#). Στο *Νεοελληνικά Αναγνώσματα Β' Γυμνασίου*, Σ. Σπεράντσα, Σ. Δουφεξής, Λ. Βρανούσης, Β. Σφυρόερας, Θ. Μαρκόπουλος, Κ. Ρωμαίος, 245-246. Αθήνα: Ο.Ε.Σ.Β., 1957.

Κώστας Ουράνης, [«Ο Ταΰγετος»](#). Στο *Ταξίδια: Ελλάδα*, 113-114. Αθήνα: Βιβλιοπωλείον της Εστίας, 1998.

Υποστηρικτικό υλικό

Τραγούδια

[Βαγγελιώ δεν είσαι εντάξει](#), από τον δίσκο *Αφιέρωμα στον Απόστολο Χατζηχρήστο* (1981), στίχοι-μουσική: Απόστολος Χατζηχρήστος, ερμηνεία: Στράτος Παγιουμτζής (πρώτη ερμηνεία: Απόστολος Χατζηχρήστος & Γιώργος Κωνσταντινίδης).

Βίντεο

[Ποταμός Ευρώτας](#) (απόσπασμα από την εκπομπή «Μένουμε Ελλάδα»)

[Βίντεο ιδιώτη για τον Ταΰγετο](#) (συνδυάζει το ποίημα του Νίκου Γκάτσου «Ο εφιάλτης της Περσεφόνης» με αποσπάσματα από την απάντηση του [Ινδιάνου Σιάτλ](#) στον πρόεδρο των Η.Π.Α, Φρ. Πηρς, όταν ο τελευταίος πρότεινε να αγοράσει η κυβέρνηση τη γη των Ινδιάνων).

[Κώδικας ηθικής των Ινδιάνων](#)

Ιστοσελίδες

[4^ο Γυμνάσιο Σπάρτης «Γιάννης Ρίτσος»](#)

Βιβλιονέτ: Βιογραφικό σημείωμα [Γιώργου Σκαμπαρδώνη](#)

Διδακτική πορεία / στάδια / φάσεις

Α' φάση: Πριν την ανάγνωση (3 ώρες)

1^η ώρα

Κατά την πρώτη διδακτική ώρα χωρίζονται οι μαθητές σε ομάδες. Σε αυτή τη φάση της σχολικής χρονιάς, αξιοποιώντας τις εμπειρίες μας από το πρώτο και το δεύτερο τρίμηνο, είναι δυνατό να αφήσουμε τους μαθητές να επιλέξουν τα μέλη της ομάδας τους, παρεμβαίνοντας διακριτικά, όπου το κρίνουμε σκόπιμο, ώστε να αποφύγουμε τις μεγάλες διαφοροποιήσεις επίδοσης ή τις προσπάθειες απόρριψης ή περιθωριοποίησης κάποιων μαθητών.

Στη συνέχεια, οι μαθητές παρακολουθούν στο YouTube [βίντεο διάρκειας 4.16'](#) (απόσπασμα της εκπομπής «Μένουμε Ελλάδα») με θέμα τον Ευρώτα. Κατόπιν, συζητούν και επεξεργάζονται για ένα δεκάλεπτο περίπου, στο πλαίσιο της ομάδας, το [φύλλο εργασίας 1](#) (κάθε ομάδα επεξεργάζεται ένα φύλλο εργασίας, το οποίο έχει βέβαια διανεμηθεί σε όλα τα μέλη της). Οι ερωτήσεις-εργασίες αυτού του φύλλου είναι κοινές για όλες τις ομάδες. Κατά τα 15 λεπτά που ακολουθούν, οι ομάδες ανακοινώνουν εκ περιτροπής τις απαντήσεις τους στην ολομέλεια.

Στόχος εδώ είναι να ξεκινήσει η συζήτηση για τις εικόνες και τις αναπαραστάσεις των δύο εμβληματικών αυτών στοιχείων του φυσικού περιβάλλοντος της Λακωνίας, τη σημασία τους για την περιοχή και τον τρόπο που επηρέασαν το ανθρωπογενές περιβάλλον. Μας ενδιαφέρει ιδιαίτερα όχι απλώς η καταγραφή των εικόνων που εμπεριέχονται στο βίντεο, αλλά και ο τρόπος που τις προσλαμβάνουν οι μαθητές και ανταποκρίνονται σε αυτές.

Για το υπόλοιπο της ώρας διαβάζεται σύντομο απόσπασμα του Κωνσταντίνου Πασαγιάννη για τον [Ευρώτα](#), που συμπεριλαμβάνεται στο βιβλίο *Νεοελληνικά Αναγνώσματα Β' Γυμνασίου* του έτους 1957 (ενότητα Δ' Ελληνική Φύσις, κείμενο 29, σελ. 245-6). Στόχος εδώ είναι να ακουστεί ένα παλαιότερο λογοτεχνικό κείμενο, να γνωστοποιηθεί στους μαθητές η ύπαρξη αυτού του ανθολογίου στο [Ψηφιακό σχολείο](#)

και να επιβεβαιώσουν όσα είδαν στην ταινία και αφορούν τη σημασία του ποταμού για τη Λακωνία και τους κατοίκους της, αλλά και τις καταστροφές που προκαλούσαν κάποτε οι πλημμύρες του. Το τελευταίο θέμα μπορεί να συζητηθεί και να ανακαλέσουν οι μαθητές τις αναφορές της ταινίας για τη μείωση των υδάτων του ποταμού τα τελευταία χρόνια και να τεθεί για πρώτη φορά η προσπάθεια του ανθρώπου να ελέγξει και να υποτάξει τη φύση. Εφόσον δεν επαρκεί ο χρόνος για τη συζήτηση, σχετικά ερωτήματα τίθενται ως ατομική εργασία στο σπίτι. Σε περίπτωση που στο πρόγραμμα έχει προβλεφθεί συνεχές δίωρο, η συζήτηση αυτή ολοκληρώνεται στην τάξη κατά τη δεύτερη διδακτική ώρα του δίωρου, αλλιώς δεν ξεχνούμε να επανέλθουμε σε αυτήν κατά το επόμενο μάθημα.

2^η ώρα

Κύρια δραστηριότητα σε αυτήν αποτελεί η προβολή βίντεο ιδιώτη με [στοιχεία για τον Ταΰγετο](#) από το Youtube και η ανάγνωση [σύντομου αποσπάσματος](#) από τις ταξιδιωτικές εντυπώσεις του Κώστα Ουράνη για το βουνό αυτό. Εδώ, με οδηγό το [φύλλο εργασίας 2](#), μπορούμε να εστιάσουμε σε δύο ζητήματα πλέον: στη σχέση του ανθρώπου με το βουνό (το βουνό ως φυσικό όριο δύο περιοχών, οι δυνατότητες που πρόσφερε για οχύρωση στην περίπτωση του Μυστρά, πόλεις που αναπτύχθηκαν στις παρυφές του, η ανθρώπινη θρησκευτικότητα και το βουνό διαχρονικά, το βουνό ως πόλος τουριστικής έλξης σήμερα), αλλά και στις συγκεκριμένες αναπαραστάσεις του τόσο στο βίντεο όσο και στο κείμενο.

Μας ενδιαφέρει κατά πόσο επηρεάζονται οι αναπαραστάσεις αυτές από την ιστορική ιδιαιτερότητα της περιοχής: ο Ταΰγετος δημιούργησε τους γενναίους Σπαρτιάτες, η εικόνα του ανδρείου Σπαρτιάτη γεννά την αναπαράσταση του αντρίκιου βουνού ή υπάρχει αλληλεπίδραση των δύο; Φυσικά, προέχει να τεθούν απλώς τα ζητήματα σε μια συζήτηση που θα γίνει στην τάξη. Τα ζητήματα είναι απαιτητικά για την αντιληπτική ικανότητα των μαθητών της πρώτης τάξης, αλλά πιστεύουμε ότι κάποιες πρώτες νύξεις σχετικά με αυτά θα βοηθήσουν τους μαθητές

να προβληματιστούν για τις αναπαραστάσεις τους σχετικά με τον τόπο τους (το είδος και την προέλευσή τους). Σημειώνουμε ότι, όπως όλα τα φύλλα εργασίας, και αυτό περιέχει ενδεικτικές ερωτήσεις, τις οποίες μπορεί να προσαρμόσει ο διδάσκων ανάλογα με το επίπεδο της τάξης του.

Στο τέλος της ώρας αυτής ανατίθεται η εξής ατομική εργασία: «Ας υποθέσεις ότι προτίθεται να γράψεις το σενάριο για ένα βίντεο που αφορά τον Ταΰγετο και τον Ευρώτα και τη σημασία τους για τη ζωή στη Λακωνία κατά το παρελθόν, αλλά και στις μέρες μας. Ποια από τα στοιχεία των δύο βίντεο θα αξιοποιούσες και γιατί; Τι θα άλλαζες; Τι θα πρόσθετες;» Οι μαθητές ενθαρρύνονται να πληκτρολογήσουν την εργασία τους και να την αναρτήσουν στο Wiki της τάξης (το οποίο έχει δημιουργηθεί από το πρώτο κίολας τρίμηνο και εμπλουτίζεται διαρκώς με νέο υλικό).

Με την εργασία αυτή οι μαθητές αξιοποιούν, περισσότερο ή λιγότερο κριτικά, ό,τι συζητήθηκε ή παρουσιάστηκε κατά τις προηγούμενες δύο ώρες στην τάξη. Αυτό θα αποτελέσει και το κύριο κριτήριο της αξιολόγησης αυτής της εργασίας. Επιπλέον, μας ενδιαφέρει να ανιχνεύσουμε σε αυτό το αρχικό στάδιο τις δικές τους αναπαραστάσεις για την περιοχή, όπου διαμένουν.

3^η ώρα

Την επόμενη ώρα, αφού διαβαστούν κάποιες από τις εργασίες που εκπονήθηκαν στο σπίτι, προβάλλεται [βίντεο τεσσάρων λεπτών](#), που συνδυάζει το ποίημα του Νίκου Γκάτσου «Ο εφιάλτης της Περσεφόνης» με αποσπάσματα από την απάντηση του [Ινδιάνου Σιάτλ](#) στον πρόεδρο των Η.Π.Α, Φρ. Πηρς, όταν ο τελευταίος πρότεινε να αγοράσει η κυβέρνηση τη γη των Ινδιάνων, κάτι εντελώς αδιανόητο με βάση τη φιλοσοφία και στάση ζωής των Ινδιάνων. Οι ομάδες με την ίδια σύνθεση, όπως στις προηγούμενες ώρες, απαντούν στις ερωτήσεις του [φύλλου εργασίας 3](#).

Μας ενδιαφέρει να συνειδητοποιήσουν οι μαθητές ότι ένας από τους θεωρούμενους πρωτόγονους λαούς, που τόσο έχει συκοφαντηθεί μέσα από ταινίες του ισχυρού πολιτισμού από τον οποίον υποτάχθηκε, επεδείκνυε σεβασμό απέναντι

στη φύση, ενώ οι θεωρητικά προηγμένοι πολιτισμικά λευκοί αντιμετώπισαν τους τελευταίους αιώνες τον πλανήτη με ιδιοκτησιακούς όρους, με αποτελέσματα που ήδη βιώνουμε στις μέρες μας (υπερθέρμανση πλανήτη, καταστροφή του φυσικού περιβάλλοντος κλπ.).

Για το σπίτι οι μαθητές ενθαρρύνονται να αναζητήσουν υλικό στο διαδίκτυο για τους προκολομβιανούς πολιτισμούς, για τη φιλοσοφία ζωής τους, για τη στάση τους απέναντι στον άνθρωπο και τη φύση και να φτιάξουν παρουσιάσεις που θα αναρτηθούν στον ιστοχώρο Wiki της τάξης. Οι εργασίες σε PowerPoint μπορούν να δημιουργηθούν συνεργατικά, καθώς κάθε μέλος της ομάδας αναλαμβάνει κάποιο μέρος της εργασίας και τα υπόλοιπα, χάρη στη δυνατότητα να την κατεβάζουν στον υπολογιστή τους κάνουν προσθήκες ή διορθώσεις και την ανεβάζουν εκ νέου.

Στο τέλος της πρώτης φάσης στοχεύουμε, ώστε οι μαθητές να έχουν αρχίσει να αντιλαμβάνονται:

- Η στάση κάθε λαού σε μια συγκεκριμένη χρονική συγκυρία απέναντι στο περιβάλλον διαμορφώνεται από το κοσμοείδωλο του. Η στάση αυτή αλλάζει, καθώς αλλάζει η κοσμοαντίληψη των ανθρώπων.
- Το φυσικό περιβάλλον διαμορφώνει τις προϋποθέσεις για το ανθρωπογενές. Πρόκειται για δύο συστήματα σε διαρκή αλληλεπίδραση. Σε μια κρίσιμη καμπή της ιστορικής του πορείας ο άνθρωπος προσπαθεί να αντιστρέψει τους όρους προς όφελός του.
- Ο σεβασμός προς τον τόπο μας δεν μπορεί να εξαντλείται σε αναπαραγωγή στερεοτύπων και ιδεολογημάτων. Αποδεικνύεται καθημερινά με τη στάση μας απέναντι στην ιστορία του τόπου και τον σεβασμό απέναντι στο περιβάλλον που τη γέννησε.

Β' φάση: Κατά την ανάγνωση (7 ώρες)

1^η ώρα (πρώτη εκδοχή)

Προτείνεται να ανατεθεί στους μαθητές να συγγράψουν μέσα στην τάξη αφήγημα (δημιουργική γραφή) με τίτλο: «Ο ποταμός Ευρώτας αφηγείται τις εμπειρίες του από τους ανθρώπους που έζησαν δίπλα του». Στόχος εδώ είναι να δούμε αν οι μαθητές έχουν αντιληφθεί την αμφίδρομη σχέση φυσικού και ανθρωπογενούς περιβάλλοντος, τη σημασία του ποταμού για τη ζωή του τόπου τους, και γενικότερα τον βαθμό ανταπόκρισή τους σε ό,τι συζητήθηκε κατά την πρώτη φάση του σεναρίου.

Σε περίπτωση που ο διδάσκων κρίνει την εργασία αυτή περιττή κατά την παρούσα φάση, μπορεί να τη μεταθέσει για την τρίτη φάση (μετά την ανάγνωση) ή να ανοίξει σελίδα στο Wiki, όπου τα παιδιά θα αναρτούν τα αφηγήματά τους. Ένας άλλος τρόπος για την εκπόνηση αυτής της εργασίας στο Wiki είναι να συγγράψει κάθε ομάδα τη δική της ιστορία με τον εξής τρόπο: κάθε μέλος της φτάνει μέχρι μια δεδομένη χρονική στιγμή (π.χ. ο Ευρώτας κατά την κλασική εποχή) και το επόμενο μέλος συνεχίζει την ιστορία από εκείνο το σημείο (π.χ. ο Ευρώτας κατά τα ελληνιστικά και ρωμαϊκά χρόνια κ.ο.κ.). Οι μαθητές, κατ' αυτόν τον τρόπο, συνεργάζονται, ενώ παράλληλα αντιλαμβάνονται τις έννοιες της χρονικής εξέλιξης, της αλλαγής, της γραμμικής αφήγησης (μολονότι τίποτε δεν αποκλείει να έχουμε και αναδρομικές αφηγήσεις σε κάποια σημεία των ιστοριών τους). Η σχετική συζήτηση θα τους βοηθήσει να αναστοχαστούν για τη λειτουργικότητα και τη σκοπιμότητα της αφήγησης που επέλεξαν.

Οι ομάδες αξιολογούν, στη συνέχεια, την καλύτερη ιστορία, η οποία θα μετατραπεί σε κόμικ με ένα από τα λογισμικά κατασκευής κόμικς. Σε περίπτωση που έχουμε επιλέξει την ατομική εκδοχή αυτής της εργασίας, οι μαθητές αποφασίζουν ποια ή ποιες από τις ιστορίες θα μετατραπούν σε κόμικς. Οι εργασίες αυτές αναρτώνται στο Wiki και αρχίζει μια συζήτηση σχετικά με τις ιδιομορφίες και τις δυνατότητες του εργαλείου αυτού: τι άλλαξε σε σχέση με το αφήγημα που έγραψαν

τα παιδιά; Πόσο επηρέασαν τα δεδομένα του συγκεκριμένου λογισμικού την ιστορία και τον τρόπο παρουσίασής της;

1^η ώρα (δεύτερη εκδοχή)

Σε αυτήν την εκδοχή, ο διδάσκων επιλέγει το αφήγημα με πρωταγωνιστή τον Ευρώτα να δημιουργηθεί στο Wiki και αξιοποιεί τον διδακτικό χρόνο με διαφορετικό τρόπο: οι μαθητές διαβάζουν το διήγημα του Γ. Σκαμπαρδώνη: [«Η-Βαγγελιώ-δεν-είσαι-εντάξει»](#). Στις ομάδες μας μοιράζεται το [φύλλο εργασίας 4](#). Πριν από την ανάγνωση οι μαθητές καλούνται με καταιγισμό ιδεών να απαντήσουν σε ερωτήματα που αφορούν τον παράξενο τίτλο του διηγήματος. Χωρίς να τους αποκαλύψουμε ακόμη ότι ο τίτλος του διηγήματος αφορά το όνομα της γάτας του αφηγητή, ανιχνεύουμε τις προσδοκίες τους και τους διεγείρουμε το ενδιαφέρον για το διήγημα αυτό. Στόχος μας, επίσης, είναι να συζητήσουμε κάποια στιγμή για τη λειτουργία και τη σημασία του τίτλου ως παρα-κειμενικού στοιχείου. Στη συνέχεια και μέχρι το τέλος της διδακτικής ώρας οι ομάδες επεξεργάζονται ερωτήματα που έχουν σχέση με τη δόμηση του κειμένου, τον τρόπο αφήγησης και το ύφος του συγγραφέα. Καθεμιά από αυτές εστιάζει την προσοχή της σε διαφορετικό ζήτημα, αλλά, κατά τη φάση της ανακοίνωσης των πρώτων πορισμάτων της στην ολομέλεια, μοιράζεται τις παρατηρήσεις της με τους όλους τους συμμαθητές. Εφόσον δεν έχει προβλεφθεί δώρο, ανατίθεται στους μαθητές, με βάση όσα έχουν συζητηθεί, να χωρίσουν το διήγημα σε ενότητες και να γράψουν την περίληψή του στο τετράδιό τους. Σε αντίθετη περίπτωση, αυτές οι εργασίες γίνονται στην τάξη στο πέρασμα από την πρώτη στη δεύτερη ώρα του δώρου αυτού.

Αξιολογούμε εδώ τον βαθμό που οι μαθητές εντόπισαν στο κείμενο τα στοιχεία που τους ζητούνται: αν, για παράδειγμα, εντόπισαν ότι υπάρχουν ρήματα σε παρελθοντικό χρόνο (αόριστο) που αναφέρονται στη μοιραία νύχτα, ενώ στο σημείο που γίνεται αναφορά στις συνήθειες της γάτας χρησιμοποιείται παρατατικός. Αντίθετα, το κείμενο αρχίζει και τελειώνει με ενεστώτα (κύκλος, αναδρομική

αφήγηση ενδιάμεσα). Τα στοιχεία αυτά μας βοηθούν στο χωρισμό των ενοτήτων του κειμένου και αξιολογούνται. Μας ενδιαφέρει, επίσης, να προσέξουν οι μαθητές τα χρώματα που αναφέρονται ή υποβάλλονται από τις περιγραφές και την αφήγηση (αποχρώσεις του κόκκινου, αλλά και μαύρο). Τα παραπάνω τα υπογραμμίζουμε στον διαδραστικό πίνακα της τάξης μας, εφόσον βέβαια διαθέτουμε, ώστε να αισθητοποιήσουμε τις λεπτομέρειες του κειμένου. Σχολιάζουμε, επίσης, τον τρόπο που αφορμάται η ανάμνηση –άρα και η αναδρομική αφήγηση (λειτουργεί η αφή, αλλά και τα χρώματα του δειλινού). Αξιολογούμε θετικά αν οι μαθητές έχουν προσέξει τον τρόπο με τον οποίο στο τέλος της αναδρομής μαθαίνουμε για τον ρόλο που είχε το χρυσό καρφάκι-νάρθηκας και πώς μετατράπηκε αυτό σε μπρελόκ του αφηγητή. Επίσης, μας ενδιαφέρουν οι πρώτες παρατηρήσεις των παιδιών για τον τρόπο χρήσης των προσδιορισμών ως στοιχείων ύφους (π.χ. «περνούσε αιλουροειδώς», «τιναζόταν κερανοβόλα», «θανάσιμος όγκος», «σε απόλυτη επιφυλακή», «άσαρκα θύματα, φανταστικά»).

2^η ώρα

Οι ομάδες καλούνται για είκοσι περίπου λεπτά, με βάση τα γραφόμενα του διηγήματος, να σκισάρουν σε κάτοψη (στο [φύλλο εργασίας 5](#)):

- το σπίτι του αφηγητή και την αυλή του (σημειώνοντας τον προσανατολισμό της βεράντας).
- το δρόμο και το σημείο όπου συνέβη το ατύχημα.
- να εντοπίσουν πού θα καθόταν τη μοιραία νύχτα ο αφηγητής.

Αναμένουμε ότι η διασκεδαστική αυτή εργασία θα καταδείξει τη σημασία των λεπτομερειών σε ένα διήγημα:

Όλα, χρώματα, πράγματα, λεπτομέρειες (ο προσανατολισμός της βεράντας, το σημείο που καθόταν ο αφηγητής, αυτός ακριβώς που θα την άφηνε να παίζει τελικά το επικίνδυνο παιχνίδι της) έχουν τη σημασία τους για τη αφηγηματική οικονομία. Αξιολογούμε, λοιπόν, τον βαθμό κατά τον οποίο οι μαθητές πρόσεξαν τις παραπάνω

λεπτομέρειες ή ενδείξεις του κειμένου (και όχι, βέβαια, την αισθητική αξία των σκίτσων).

Λίγο πριν τελειώσει η ώρα, συζητούμε με τους μαθητές για τη σχέση του αφηγητή με τη γάτα του. Μας ενδιαφέρει να αξιολογήσουμε αν έχουν αντιληφθεί ότι η σχέση αυτή αποτελεί δομικό στοιχείο της ιστορίας. Ερχόμαστε, τέλος, στο περιβαλλοντικό θέμα, το άξενο για τα κατοικίδια περιβάλλον των πόλεων, που εγκυμονεί συνεχείς κινδύνους για αυτά (καθώς, όπως η γάτα της ιστορίας μας, δεν αποβάλλουν τελείως τα ένστικτά τους). Τα ζητήματα αυτά τίθενται ως εργασίες (ατομικές) στο σπίτι.

Εναλλακτικά, στους μαθητές που έχουν εξοικείωση με τον επεξεργαστή κειμένου προτείνεται η παρακάτω εργασία: «Να αντιγράψεις από [το ηλεκτρονικό βιβλίο στο Ψηφιακό Σχολείο](#) σε ένα αρχείο επεξεργαστή κειμένου (Word) το κείμενό μας. Στη συνέχεια να χρησιμοποιήσεις τις δυνατότητες του προγράμματος (αντιγραφή-επικόλληση, επισήμανση αλλαγών), για να αλλάξεις τη σειρά της αφήγησης (διηγούμενος τα γεγονότα σε χρονολογική σειρά). Να καταγράψεις τις παρατηρήσεις σου για το αποτέλεσμα: ποια εκδοχή προτιμάς και γιατί;»

Επιπλέον, οι μαθητές ενημερώνονται ότι στο Wiki θα ανακοινωθεί το κείμενο που θα έχει να μελετήσει κάθε ομάδα για την επόμενη φορά. Οι μαθητές οφείλουν να διαβάσουν το κείμενο που έχει ανατεθεί στην ομάδα τους, ώστε να είναι σε θέση να επεξεργαστούν το φύλλο εργασίας που θα δοθεί στο επόμενο μάθημα. Σε περίπτωση που κάποιοι μαθητές δεν έχουν πρόσβαση στο διαδίκτυο, τους ενημερώνουμε προφορικά.

3^η και 4^η ώρα

Οι ομάδες έχουν προσέλθει έχοντας μελετήσει τα παρακάτω κείμενα, που αφορούν τη ζωή στην πόλη (ή στην ύπαιθρο, σε αντιδιαστολή με την πόλη):

Ομάδα Α΄: Έταλο Καλβίνο, «[Μανιτάρια στην πόλη](#)»

Ομάδα Β΄: Μαρία Ιορδανίδου, «[Στην εποχή του τσιμέντου και της πολυκατοικίας](#)»

Ομάδα Γ': Κοσμάς Χαρπαντίδης, «[Χαλασμένες γειτονιές](#)»

Ομάδα Δ': Ευγενία Φακίνου, «[Η ζωή στη Σύμη](#)»

Ομάδα Ε': Ηλίας Βενέζης, «[Η Δάφνη](#)»

Το [φύλλο εργασίας 6](#) περιέχει κοινά ερωτήματα, μολονότι κάθε ομάδα εξετάζει διαφορετικό κείμενο. Στόχος είναι να προσεγγίσουμε το περιβαλλοντικό θέμα από την οπτική κάθε κειμένου, ώστε στο τέλος να καταλήξουμε επαγωγικά σε κάποια συμπεράσματα για θέματα που αφορούν τη ζωή στην πόλη (σε αντιδιαστολή με τη ζωή στην ύπαιθρο), την αλλοτρίωση που επιφέρει στο χαρακτήρα του ανθρώπου, αλλά και τις αλλαγές που επήλθαν λόγω της βίαιης μετάλλαξης των αστικών κέντρων σε μεγαλουπόλεις. Η πρώτη επαφή με έννοιες, όπως *αλλαγή, σύστημα, όλον και μέρος, αλληλεπίδραση* αποτελεί στόχο της εργασίας μας (όχι με θεωρητική προσέγγιση, αλλά στην πράξη-επαγωγικά), καθώς πλησιάζουμε πλέον στο τέλος της σχολικής χρονιάς. Αξιολογούμε σε ποιο βαθμό κάθε ομάδα μπορεί να εντοπίσει τα παραπάνω θέματα στα κείμενα, να περάσει σε προεκτάσεις σχετικά με αυτά, να ενημερώσει τέλος τις ομάδες για όσα διάβασε.

Τα κείμενα είναι πολλά και θα απαιτηθεί δίωρο. Στο τέλος του θα ανατεθεί ως εργασία στο σπίτι η δημιουργία μιας προβολής παρουσίασης (PowerPoint) για κάθε κείμενο (από την ομάδα που το επεξεργάστηκε). Εφόσον δεν έχει εξασφαλιστεί συνεχές δίωρο, η επεξεργασία αυτών των παρουσιάσεων ξεκινά ως ομαδική εργασία στο σπίτι/Wiki με το τέλος της πρώτης από τις δύο διδακτικές ώρες. Τα κριτήρια αξιολόγησης των παρουσιάσεων αυτών έχουν γνωστοποιηθεί στο [φύλλο εργασίας 6](#).

5^η ώρα

Οι ομάδες παρουσιάζουν τις εργασίες τους στο διαδραστικό πίνακα. Τον λόγο παίρνουν εκ περιτροπής όλα τα μέλη της ομάδας, έχοντας προκαθορίσει ποιες διαφάνειες θα παρουσιάσει το καθένα. Η ολομέλεια ζητά διευκρινίσεις τόσο για το κείμενο που μελετήθηκε από κάθε ομάδα όσο και για τον τρόπο εργασίας της, ενώ αξιολογεί τη λειτουργικότητα και την ποιότητα κάθε παρουσίασης, καθώς και τον

βαθμό ανταπόκρισής της στα κριτήρια αξιολόγησης που είχαν προκαθοριστεί. Παράλληλα, οι μαθητές παρουσιάζονται μπροστά στους συμμαθητές τους και προβάλλουν το προϊόν της συνεργασίας τους, αποκτώντας σταδιακά τη σχετική δεξιότητα.

Δέκα λεπτά πριν από το τέλος της ώρας περνάμε σε μια ανακεφαλαιωτική συζήτηση. Με έμφαση στην ιστορικότητα των κειμένων, ανακαλούμε τη στάση των ινδιάνων απέναντι στη φύση, τη συγκρίνουμε με τον σεβασμό που επιδεικνύουν απέναντί της οι κάτοικοι στο κείμενο «η ζωή στη Σύμη» ή η ρομαντική και ονειροπόλα Δάφνη στο ομώνυμο διήγημα, ενώ από την άλλη μιλούμε για τις αλλοτριωμένες συνειδήσεις των υπόλοιπων προσώπων που παρελαύνουν μπροστά μας (βλ. τους γείτονες της αφηγήτριας στο διήγημα της Ιορδανίδου, τους πελάτες της ταβέρνας του μπαρμπα-Θωμά, αλλά και τον ίδιο τον ταβερνιάρη, μέχρι ένα συγκεκριμένο σημείο της αφήγησης κλπ.). Διαπιστώνουμε ότι με την πάροδο του χρόνου, στο όνομα της υποτιθέμενης ανάπτυξης, ο δυτικός άνθρωπος απομακρύνεται σταδιακά από τη φύση, ξεχνά τους κανόνες της και τους κινδύνους της («Μανιτάρια στην πόλη»), την εκμεταλλεύεται προς ίδιον όφελος, με τραγικές, ωστόσο, συνέπειες την υποβάθμιση της ποιότητας ζωής του, τη βίαιη και αποκρουστική μεταμόρφωση του αστικού περιβάλλοντος και την απώλεια της ίδιας του της ανθρωπιάς («Χαλασμένες γειτονιές», «Η Δάφνη», «Στην εποχή του τσιμέντου και της πολυκατοικίας»).

Είμαστε πλέον έτοιμοι να περάσουμε στο κείμενο του Λουίς Σεπούλδεβα «Το μαύρο κύμα». Εφόσον δεν έχει προβλεφθεί συνεχές δίωρο, στους μαθητές ανατίθεται να το προετοιμάσουν στο σπίτι, γράφοντας ο καθένας στο τετράδιό του την περίληψή του.

6^η ώρα

Εφόσον συνεχίζουμε με δεύτερη συνεχόμενη ώρα, διαβάζουμε το κείμενο στην τάξη και στη συνέχεια οι ομάδες συμπληρώνουν το [φύλλο εργασίας 7](#). Η δραστηριότητα

αυτή έχει στόχο να αναδείξει την titάνια προσπάθεια που καταβάλλει το πτηνό για να επιβιώσει και να υπερνικήσει τα αποτελέσματα της αλαζονικής συμπεριφοράς του ανθρώπου. Ακόμη μια φορά η φύση αντιμετωπίζεται ως μέσο εκπλήρωσης των επιδιώξεων του ανθρώπου για αύξηση του κέρδους και κατίσχυσή του πάνω στον πλανήτη. Οι ομάδες καλούνται να συμπληρώσουν αριθμό πλαισίων διαφορετικού σχήματος. Στα τετράγωνα πλαίσια θα καταγραφούν οι προσπάθειες του γλάρου Κενγκά να ξεφύγει από τη θανάσιμη πετρελαιοκηλίδα. Στα κυκλικά πλαίσια θα σημειωθούν οι αντίρροπες δυνάμεις, ό,τι την εμποδίζει και την οδηγεί σε αποτυχία. Τα παιδιά τεμαχίζουν το κείμενο, κατανοούν τη λειτουργία κάθε τμήματός του, αισθητοποιείται το δίπολο δράση-αντίδραση/προσπάθεια-αποτυχία, αναδεικνύεται, εντέλει, ως στάση ζωής η βούληση όλων των πλασμάτων της γης για επιβίωση.

Οι μαθητές προετοιμάζονται, έτσι, για τη συνδημιουργία κόμικς, όπου θα αξιοποιήσουν αυτά ακριβώς τα στιγμιότυπα από το [φύλλο εργασίας 7](#). Τα κόμικς δημιουργούνται με ένα από τα λογισμικά κατασκευής κόμικς ([Comic Strip Creator](#)). Συνεχίζεται στο Wiki ο διάλογος σχετικά με τα χαρακτηριστικά του είδους. Στους μαθητές τίθεται εκ νέου το ερώτημα σχετικά με το τι κερδίζουμε και τι χάνουμε περνώντας από το διήγημα στα ψηφιακά κόμικς.

7^η ώρα

Οι ομάδες παρουσιάζουν τα κόμικς που δημιούργησαν τα οποία αξιολογούνται από την ολομέλεια και ολοκληρώνεται η συζήτηση σχετικά με τα κόμικς ως σημειωτικά σημειωτικά συστήματα.

Στη συνέχεια της ώρας ανατίθεται στα παιδιά να συγγράψουν χωρίς προειδοποίηση στην τάξη κείμενο με θέμα: «Ο ήλιος βλέπει την Κενγκά να πλησιάζει. Τι να σκέφτεται, άραγε;»

Αξιολογούμε θετικά τον βαθμό αφομοίωσης των θεμάτων που έχουν συζητηθεί σχετικά με την αλαζονική αντιμετώπιση του φυσικού περιβάλλοντος από τον σύγχρονο άνθρωπο και την ιδιοκτησιακή νοοτροπία που τον διακατέχει απέναντι σε

αυτό. Προσδοκούμε να αναρωτηθούν οι μαθητές, εμπλεκόμενοι ως αφηγητές στην ιστορία τους: Πώς αντιμετωπίζει ο παντοδύναμος και παντεπόπτης ήλιος την τραγική προσπάθεια του πουλιού να επιβιώσει; Τι θα σκεφτόταν, άραγε, για την αδυναμία του (ή την αδιαφορία του) να αναστρέψει τις καταστροφές που προκαλεί ο άνθρωπος; Θα λυπόταν το πουλί για τη μάταιη προσπάθειά του;

Γ' φάση: Μετά την ανάγνωση (2 ώρες)

Οι μαθητές εκπονούν τις παρακάτω ομαδικές εργασίες (Χώροι συνεργασίας: η τάξη, το εργαστήριο πληροφορικής και το Wiki):

1. Γράφουν στον δήμαρχο της Σπάρτης και στον/στην αντιπεριφερειάρχη Λακωνίας επιστολή με την οποία, αφού τονίσουν τη σημασία του ποταμού για την περιοχή, υποβάλλουν προτάσεις για την ανάδειξη και αξιοποίησή του. Η επιστολή συνοδεύεται από βίντεο που έχουν κατασκευάσει οι ίδιοι, στο οποίο ενσωματώνονται τα παραπάνω στοιχεία, τα κόμικς, κάποια από τα αφηγήματα που συνέγραψε η τάξη, αλλά και υλικό από παλαιότερες εργασίες συμμαθητών τους που είναι αναρτημένες στην ιστοσελίδα του σχολείου μας.

2. α. Οι μαθητές φωτογραφίζουν τα νεοκλασικά της πόλης μας που έχουν διασωθεί από την πρακτική της αντιπαροχής, για να διοργανώσουν έκθεση φωτογραφίας για αυτά (υπήρξε αντίστοιχη πρωτοβουλία κατά την περσινή γιορτή αποφοίτησης από τους τότε απόφοιτους με την καθοδήγηση της διδάσκουσας τα αντικείμενα της Τοπικής Ιστορίας και ΠΕΑΑ Κ. Κανελλοπούλου Αναστασίας). Επιπλέον οι μαθητές:

β. Κάνουν έρευνα σε αρχαικό υλικό και στο μουσείο ιστορίας της πόλης και βρίσκουν εικόνες νεοκλασικών που κατεδαφίστηκαν.

γ. Ανατρέχουν με τη βοήθεια του σχετικού εργαλείου του Google Maps σε φωτογραφίες δρόμων από ευρωπαϊκές πρωτεύουσες, όπου τα νεοκλασικά αποτελούν την πλειοψηφία των κτισμάτων (και δεν αποτελούν απλώς νησίδες ομορφιάς ανάμεσα σε τερατώδεις πολυκατοικίες, όπως συμβαίνει στις νεοελληνικές πόλεις).

3. Σε συνεργασία με τον Ορειβατικό Σύνδεσμο της Σπάρτης συγκεντρώνουν υλικό για το καταφύγιο του Ταυγέτου, για τις γιορτές που διοργανώνονται στο βουνό, για τις ορειβατικές και πεζοπορικές διαδρομές. Το υλικό αναρτάται στην ιστοσελίδα του σχολείου, διανθισμένο από αποσπάσματα νεοελληνικών κειμένων για το βουνό.

4. Με τη βοήθεια του PowerPoint κάθε ομάδα δημιουργεί αφίσα με οικολογικά μηνύματα ή προτάσεις για τα παραπάνω θέματα. Η αφίσα μπορεί να αποτελείται από ζωγραφιές των παιδιών με αφορμή τα κείμενα ή να είναι κολάζ από αυτές τις ζωγραφιές ή από φωτογραφίες που έχουν αντληθεί από το διαδίκτυο.

5. Κατασκευάζεται εννοιολογικός χάρτης, όπου θα αναδεικνύονται οι σχέσεις ανάμεσα στο φυσικό και ανθρωπογενές περιβάλλον μιας περιοχής και στα μέρη που συναποτελούν τα συστήματα αυτά.

Οι εργασίες ανατίθενται είτε σε όλες τις ομάδες (π.χ. η 4) είτε κάθε ομάδα επιλέγει ποια από αυτές θα εκπονήσει. Ξεκινούμε μέσα στην τάξη με τη χρήση ενός τουλάχιστον φορητού υπολογιστή ανά ομάδα. Προτιμότερο, βέβαια, είναι στη φάση αυτή να χρησιμοποιήσουμε το εργαστήριο πληροφορικής, εφόσον είναι διαθέσιμο. Συντονίζουμε τις ομάδες, παρέχουμε πληροφορίες, ελέγχουμε την πορεία υλοποίησης των εργασιών. Εφόσον δεν επαρκεί ο χρόνος, οι εργασίες ολοκληρώνονται στο Wiki. Ο διδάσκων μπορεί, ανάλογα με τον χρόνο ή τους στόχους της διδασκαλία του, να επιλέξει κάποια ή κάποιες από αυτές.

Στο τέλος της τελευταίας ώρας του σεναρίου τίθεται στους μαθητές το ερώτημα: *«Το σενάριο ονομάστηκε “Μεταξύ Έβρου και Ευρώτα”. Για Ευρώτα μιλήσαμε, για τον Έβρο όμως όχι. Πώς εξηγείτε την ασυνέπεια αυτή; Θέλετε να δώσετε έναν άλλο τίτλο στο σενάριο;»* Θέτοντας το ερώτημα αυτό στην ολομέλεια της τάξης, ευελπιστούμε να αξιολογήσουμε τον βαθμό που έγινε αντιληπτός ένας από τους στόχους του σεναρίου, να μιλήσουμε για όψεις του νεοελληνικού φυσικού και αστικού περιβάλλοντος, ξεκινώντας από τον τόπο μας, χωρίς ωστόσο να περιοριστούμε στα στενά όριά του. Άλλωστε, τα περιβαλλοντικά προβλήματα δεν

έχουν σύνορα, γιατί είναι αποτέλεσμα νοοτροπιών, επιλογών και στάσεων με χαρακτήρα παγκόσμιο. Παράλληλα, μας δίνεται η ευκαιρία να εξηγήσουμε στους μαθητές ότι ο τίτλος έχει γλωσσική σχέση με τους τίτλους ενός διηγήματος («Μεταξύ Πειραιώς και Νεαπόλεως») και μια συλλογή διηγημάτων («Μεταξύ σφύρας και Αλιάκμονος»), ώστε να μιλήσουμε λίγο για τις διαδικασίες επιλογής ενός τίτλου, αλλά και για τη διακειμενικότητα στη λογοτεχνία.

ΣΤ. ΦΥΛΛΑ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

ΦΥΛΛΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ 1

Ας παρακολουθήσουμε το [απόσπασμα της εκπομπής «Μένουμε Ελλάδα» για τον ποταμό Ευρώτα](#). Στη συνέχεια να συζητήσετε με τους συμμαθητές σας και να απαντήσετε στα παρακάτω ερωτήματα:

1. Με βάση τις αναφορές στον Ευρώτα της μυθολογίας, μπορείτε να συλλογιστείτε γιατί οι αρχαίοι Έλληνες είχαν θεοποιήσει τους ποταμούς τους; Πού οφείλεται, κατά τη γνώμη σας, η στάση τους αυτή;

2. Πώς καθόρισε ο Ευρώτας τη ζωή των Λακώνων διαχρονικά;

3. Να καταγράψετε τους παράγοντες υποβάθμισης του ποταμού σήμερα.

4. Να εντοπίσετε στις εικόνες του βίντεο στοιχεία που μαρτυρούν την ανθρώπινη παρέμβαση στο φυσικό περιβάλλον του ποταμού.

5. Ποιες από τις προτάσεις που διατυπώνονται στην ταινία θα θέλατε να υιοθετήσουμε σε μια επιστολή που θα στείλουμε προς τους τοπικούς άρχοντες, προκειμένου να αναδειχθεί ο ποταμός; Τι άλλο θα πρότεινε η ομάδα σας;

ΦΥΛΛΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ 2

Ας παρακολουθήσουμε στο YouTube το βίντεο για τον [Ταΰγετο](#) και στη συνέχεια ας διαβάσουμε το κείμενο του Κ. Ουράνη [«Ταΰγετος»](#).

Να συζητήσετε με τα υπόλοιπα μέλη της ομάδας σας και να καταγράψετε τα στοιχεία που δίνονται στην ταινία για τα παρακάτω θέματα:

- Ποια στοιχεία που σχετίζονται με το συγκεκριμένο βουνό συνθέτουν το φυσικό και ανθρωπογενές περιβάλλον της νότιας Πελοποννήσου;
- Κατά ποιον τρόπο έχει καθορίσει το βουνό την ιστορία της περιοχής; Ποιο ρόλο παίζει σήμερα στη ζωή των κατοίκων;
- Σε ποια από τα θέματα που θίγονται στο βίντεο (ή για τα οποία υπάρχουν στιγμιότυπα) γίνεται λόγος και στο κείμενο του Ουράνη;

Ενδεικτικά να ανιχνεύσετε στοιχεία που σχετίζονται:

- Με τα γεωλογικά δεδομένα, τη χλωρίδα και την πανίδα της περιοχής
- Με τις πόλεις που δημιουργήθηκαν διαχρονικά στην περιοχή και την ιστορία τους
- Με εκφάνσεις της κοινωνικής ζωής των ανθρώπων που κατοίκησαν σε αυτές (π.χ. τη θρησκευτικότητα).

Και κάτι ακόμη: θα ήθελα ένα σύντομο σχόλιο της ομάδας σας για τη μουσική υπόκρουση (π.χ. το ύφος της, τα συναισθήματα που σας γεννά), αλλά και για τις εικόνες που συνθέτουν το βίντεο (π.χ. με ποια ιστορική περίοδο σχετίζονται;)

Εργασία για το σπίτι (προαιρετική): Ας βρούμε ποιήματα του Νικηφόρου Βρεττάκου που αναφέρονται στον Ταΰγετο (καθώς και βίντεο με απαγγελίες του, που έχουν αναρτηθεί στο YouTube). Αφού αναρτήσουμε στο Wiki σχετικές διευθύνσεις, ας ακούσουμε τα ποιήματα αυτά και ας καταγράψουμε τις εντυπώσεις μας: Ποιο μας άρεσε και γιατί; Ποια πιστεύετε πως ήταν η σχέση του Βρεττάκου με το βουνό αυτό;

ΦΥΛΛΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ 3

1. Πώς σχολιάζετε την σύζευξη του ποιήματος του [Νίκου Γκάτσου](#) με τα αποσπάσματα από τον λόγο του [Ινδιάνου Σιατλ](#); Ποιος ήταν, κατά τη γνώμη σας, ο στόχος του δημιουργού του βίντεο και κατά πόσο τον έχει πετύχει;
2. Ανέτρεψε ή επιβεβαίωσε το βίντεο αυτό και το κείμενο του Ινδιάνου Σιατλ την άποψη που είχατε για τους Ινδιάνους; Γιατί; Πριν απαντήσετε, μπορείτε να ανατρέξετε και στο παρακάτω [βίντεο](#).
3. Ποιες εικόνες που σχετίζονται με την καταστροφή του φυσικού περιβάλλοντος καταγράψατε; Θα προσθέτατε κάποιες άλλες;

Εργασία για το σπίτι: Ας αναζητήσουμε μαζί με τα υπόλοιπα μέλη της ομάδας μας υλικό στο διαδίκτυο και σε βιβλία για τους προκολομβιανούς πολιτισμούς, για τη φιλοσοφία ζωής τους, για τη στάση τους απέναντι στον άνθρωπο και τη φύση. Στη συνέχεια ας κατασκευάσουμε παρουσιάσεις Power Point, που θα αναρτήσουμε στον ιστοχώρο Wiki της τάξης. (βλ. π.χ. παλαιότερη [εργασία συμμαθητριών σας](#))

ΦΥΛΛΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ 4

Πριν από την ανάγνωση

1. Σε τι νομίζετε ότι αναφέρεται το διήγημα που θα μελετήσουμε;
2. Ας ακούσουμε το τραγούδι του [Απ. Χατζηγηρύστου](#), που έδωσε το όνομα στην ηρωίδα μας (και τον τίτλο στο διήγημα μας). Ποιος πιστεύετε ότι θα είναι ο χαρακτήρας της;
3. Ας διαβάσουμε το [βιογραφικό σημείωμα του συγγραφέα](#). Ποιο στοιχείο διαφωτίζει τον τρόπο και τον λόγο επιλογής του συγκεκριμένου τίτλου για το διήγημά του;

Κατά την ανάγνωση

Καθώς θα διαβάζουμε το κείμενο:

- Οι μαθητές της ομάδας Α ας προσέξουν τον κύριο χρόνο και τόπο της αφήγησης, και το/α επεισόδιο/α που είχαν συμβεί παλαιότερα από αυτόν.
- Οι μαθητές της ομάδας Β ας προσέξουν τους ρηματικούς χρόνους που χρησιμοποιούνται στα διάφορα τμήματα της αφήγησης.
- Οι μαθητές της ομάδας Γ να προσέξουν τα αντικείμενα στα οποία αναφέρεται ιδιαίτερα ο αφηγητής.
- Οι μαθητές της ομάδας Δ ας προσέξουν τους προσδιορισμούς που χρησιμοποιεί ο αφηγητής.
- Οι μαθητές της ομάδας Ε ας υπογραμμίσουν τις λέξεις που δηλώνουν χρώμα.
- Μετά την ανάγνωση: να συζητήσετε για πέντε λεπτά τις πρώτες σας παρατηρήσεις. Στη συνέχεια ο εκπρόσωπος της ομάδας σας θα τις ανακοινώσει στην ολομέλεια.

ΦΥΛΛΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ 5

Με βάση τα γραφόμενα του διηγήματος, να σκισάρετε παρακάτω σε κάτοψη:

- το σπίτι του αφηγητή και την αυλή του (σημειώνοντας τον προσανατολισμό της βεράντας).
- το δρόμο και το σημείο όπου λογικά συνέβη το ατύχημα.
- να εντοπίσετε πού καθόταν τη μοιραία νύχτα ο αφηγητής.

ΦΥΛΛΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ 6

Να συζητήσετε με τα υπόλοιπα μέλη της ομάδας σας και στη συνέχεια να ενημερώσετε την ολομέλεια της τάξης για τα εξής ζητήματα:

1. Να αναδιηγηθείτε περιληπτικά την ιστορία που διαβάσατε, για να ενημερώσετε με σαφήνεια για το περιεχόμενό της τους συμμαθητές σας που δεν την έχουν διαβάσει.
2. Πού ζει ο πρωταγωνιστής της ιστορίας ή ο αφηγητής; Έχει επηρεάσει ο τόπος διαμονής του τον χαρακτήρα, τις απόψεις, την προσωπικότητά του ή των υπόλοιπων προσώπων της διήγησης;
3. Ποια στοιχεία δίνει το κείμενο (ή μπορούμε έμμεσα να εξαγάγουμε) για την πόλη ή την ύπαιθρο και τη ζωή σε καθεμιά από αυτές. Να καταγράψετε, όπου είναι δυνατόν, τις αλλαγές που έχουν επέλθει με την πάροδο του χρόνου στο περιβάλλον και τη ζωή σε καθεμιά από αυτές.

Το κείμενο κάθε ομάδας είναι:

ΟΜΑΔΑ Α΄

Ίταλο Καλβίνο, [«Μανιτάρια στην πόλη»](#)

ΟΜΑΔΑ Β΄

Μαρία Ιορδανίδου: [«Στην εποχή του τσιμέντου και της πολυκατοικίας»](#)

ΟΜΑΔΑ Γ΄

Κοσμάς Χαρπαντίδης, [«Χαλασμένες γειτονιές»](#)

ΟΜΑΔΑ Δ΄

Ευγενία Φακίνου, [«Η ζωή στη Σύμη»](#)

ΟΜΑΔΑ Ε΄

Ηλίας Βενέζης, [«Η Δάφνη»](#)

ΕΡΓΑΣΙΑ ΓΙΑ ΤΟ ΣΠΙΤΙ

Να συνεργαστείτε με τους συμμαθητές σας, ώστε να κατασκευάσετε μια προβολή παρουσίασης PowerPoint, που θα αναρτήσετε στο Wiki, για το διήγημα που μελετήσατε. Εκτός από τα παραπάνω θέματα, που συζητήθηκαν στην τάξη, να αφιερώσετε μία διαφάνεια στο χωρισμό του κειμένου σας σε νοηματικές ενότητες, μία με την οποία θα προσπαθείτε να πείσετε τους συμμαθητές σας να διαβάσουν το κείμενο με το οποίο ασχοληθήκατε, επισημαίνοντας μία τουλάχιστον από τις αρετές του και όσες άλλες διαφάνειες θέλετε, για ζητήματα που εσείς επιθυμείτε να θίξετε (π.χ. λειτουργία σχημάτων λόγου, κάποιο από τα ζητήματα που τίγονται στο κείμενο κλπ). Μην ξεχάσετε να ενσωματώσετε εικόνες, τραγούδια ή βίντεο που θα κάνουν την παρουσίασή σας καλαίσθητη, αλλά και θα συμπληρώσουν τον γραπτό λόγο.

Προσπαθήστε τα κείμενα να είναι ευανάγνωστα, όταν θα προβληθούν στο διαδραστικό πίνακα της τάξης.

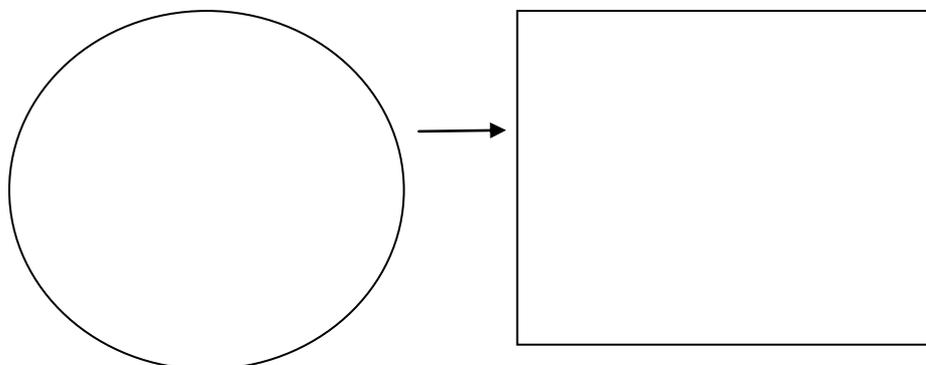
Καλή συνεργασία!

ΦΥΛΛΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ 7

Να συζητήσετε με τους συμμαθητές σας για την προσπάθεια της [Κενγκά](#) να επιβιώσει από την πετρελαιοκηλίδα και στη συνέχεια:

- ❖ Στα τετράγωνα πλαίσια να καταγράψετε τις προσπάθειες της Κενγκά να ξεφύγει από τη θανάσιμη πετρελαιοκηλίδα.
- ❖ Στα κυκλικά πλαίσια να καταγράψετε ό,τι την εμποδίζει να πετύχει τον στόχο της και την οδηγεί σε αποτυχία.
- ❖ Εφόσον επιθυμείτε, μπορείτε να αναδιατάξετε τα πλαίσια ή να παραλείψετε κάποια από αυτά.

Η. ΆΛΛΕΣ ΕΚΔΟΧΕΣ

Η ανάγκη για παραμετροποίηση και αυτού του σεναρίου στα δεδομένα της περιοχής όπου θα εφαρμοστεί μας οδήγησε, κατά την πρώτη φάση, να επιλέξουμε υλικό που σχετίζεται με τον φυσικό περιβάλλον της συγκεκριμένης περιοχής. Στόχος μας ήταν να εξασφαλίσουμε τη βιωματική συμμετοχή των μαθητών. Ο διδάσκων που θα επιλέξει να εφαρμόσει τμήμα από το συγκεκριμένο σενάριο (ή ολόκληρο το σενάριο) μπορεί να επιλέξει κείμενα και υλικό που σχετίζονται με την περιοχή του σχολείου στο οποίο θα το εφαρμόσει.

Ο διδάσκων ή οι μαθητές που δεν είναι εξοικειωμένοι με τη χρήση Wiki μπορεί να αρκестούν στην ανάρτηση των εργασιών στην ιστοσελίδα του σχολικής μονάδας, όπου εφαρμόζεται το σενάριο, χάνοντας όμως τη δυνατότητα διάδρασης και συνεργατικής δημιουργίας του υλικού που προσφέρει ένα Wiki.

Θ. ΚΡΙΤΙΚΗ

Το σενάριο φιλοδοξεί να ανταποκριθεί στις ανάγκες μιας συγκεκριμένης σχολικής μονάδας. Όπως αναφέραμε και στην υποενότητα «Άλλες εκδοχές», ωστόσο, με την κατάλληλη παραμετροποίηση μπορεί να εφαρμοστεί και σε άλλα σχολεία, σε άλλες περιοχές της πατρίδας μας.

Αν κάποιος από τους μαθητές δε διαθέτουν πρόσβαση στο διαδίκτυο (ή ακόμη υπολογιστή), εργάζονται στο τετράδιό τους και θέτουν τα χειρόγραφα στη διάθεση της ομάδας τους. Ο γραμματέας κάθε ομάδας αναλαμβάνει, στην περίπτωση αυτή, να ενσωματώσει σε ψηφιακή μορφή τα κείμενα που έχουν συνεισφέρει οι μαθητές αυτοί.

Επίσης, το σενάριο προϋποθέτει συγκεκριμένες υποδομές και εξοικείωση διδασκόντων και μαθητών με περιβάλλοντα Web 2.0, γεγονός που μπορεί να προκαλέσει δυσκολίες κατά την υλοποίησή του. Ωστόσο, στον βαθμό που ανταποκρίνεται στις καινούριες αναζητήσεις σχετικά με την πρόσληψη των

λογοτεχνικών κειμένων στο σχολείο και με τη δημιουργική αξιοποίηση του Web 2.0, αξίζει να δοκιμαστούν οι δυνατότητες υλοποίησής του.

Ι. ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Ακριτίδου, Μ. 2012. *ΤΠΕ και διδασκαλία της λογοτεχνίας. Το μοντέλο των τριών αλληλένδετων κύκλων*. Κέντρο Ελληνικής Γλώσσας: Θεσσαλονίκη (υπό δημοσίευση).

Tomlinson, C. A. 2010. *Διαφοροποίηση της εργασίας στην αίθουσα διδασκαλίας. Ανταπόκριση στις ανάγκες όλων των μαθητών*. Μτφρ. Χ. Θεοφιλίδης & Δ. Μαρτίδου-Φορσιέ. Αθήνα: Γρηγόρης.

Φρυδάκη, Ευ. 2003. *Η θεωρία της λογοτεχνίας στην πράξη της διδασκαλίας*. Αθήνα: Κριτική.

Φρυδάκη, Ευ. 2009. *Η διδασκαλία στην τομή της νεωτερικής και μετανεωτερικής σκέψης*. Αθήνα: Κριτική.